

ТАҚРИЗИ МУҚАРРИЗИ ХОЛИС

ба диссертация Саидганизода Саидсултонхон дар мавзӯи «Хусусиятҳои бадеӣ ва услубии насри Аҳмади Ғаззоли» барои дарёфти дараҷаи илмии доктори фалсафа (PhD), доктор аз рӯи ихтисоси 6D021400 – Адабиётшиносӣ (6D021403- Таърихи адабиёт, равобити адабӣ).

Рисола ба таҳқиқу баррасии зиндагинома ва хусусиятҳои мероси адабиву ирфонии яке аз чехраҳои тобноки насри сӯфиёнаи форсу тоҷик Аҳмади Ғаззоли бахшида шудааст. Бояд эътироф намуд, ки дар ҳақиқат дар адабиётшиносии тоҷик мероси адабии ин нависанда ва орифи номвар ба таври зарурӣ ва шоиста мавриди таҳқиқу баррасӣ қарор нагирифтааст. Аз ин рӯ, дар навбати аввал муҳимияти таҳқиқи мавзӯ равшан мегардад ва маълум мешавад, ки диссертатсияи Саидганизода Саидсултонхон дар мавзӯи «Хусусиятҳои бадеӣ ва услубии насри Аҳмади Ғаззоли» аз ҷумлаи аввалин кушишҳои таҳқиқи мероси адабиву ирфонии Аҳмади Ғаззоли дар адабиётшиносии тоҷик ба шумор меравад.

Мутолеаи диссертатсия муайян менамояд, ки он аз навоариҳои зиёде бархурдор буда, мақсаду вазифаҳо, равишҳои тадқиқот, сарчашма, аҳамияти назариву амалии диссертатсия дар муқаддима равшан мегардад ва нуктаҳои меҳварии онро муайян месозад.

Дар заминаи баҳсу баррасиҳои анҷомдодаи муаллиф метавон саҳми шахсии ӯро дар таҳқиқи аслу матлабҳои рисола муқаррар намуд. Мутолеаи муқаддимаи диссертатсия ин нуктаро равшан ва маълум месозад, ки ӯ дар чандин конфронсу ҳамоишҳои илмии донишгоҳӣ, вилоятӣ, ҷумҳуриявӣ сухаронӣ намуда, 4 мақолаи дар маҷаллаҳои тақризнаванда ба нашр расонидааст, ки дастоварди муҳим ба назар мерасад.

Боби аввали диссертатсия “Рӯзгор ва осори Аҳмади Ғаззоли” унвон дошта, аз се фасл иборат мебошад. Диссертант нахуст авзои сиёсиву

ичтимоӣ ва адабии асри зиндагонии нависандаро ба риштаи таҳқиқ
кашида, баъдан масъалаи заминаҳои таърихӣ ва иҷтимоии пайдоиши
адабиёти тасаввуф ва шохаҳои насри ирфонӣ мавриди таҳқиқу баррасӣ
қарор додааст. Давоми масоили пажӯҳишии ин бобро баррасии
зиндагинома ва фаъолиятҳои адабиву ирфонии Аҳмади Ғаззоли ба вуҷуд
овардааст. Диссертант дар асоси омӯзиши маводи сарчашмаҳои адабӣ,
тазкираву таърихномаҳо ва пажӯҳишҳои анҷомёфта мероси Аҳмади
Ғаззолиро ба таври мушаххас муқаррар намуда, 23 муҳтаво ва мундариҷаи
23 рисолаи ӯро шарҳу тафсир кардааст. Ба ин равиш, дар чараёни таҳқиқи
фаслҳои мазкури боби аввал диссертант мақоми ин суҳанварро дар рушди
насри ирфонии форсу муқаррар сохтааст.

Дар боби дувуми диссертатсия сохтору муҳтаво, ҷанбаҳои ирфонии
осори насрии Аҳмади Ғаззоли ба риштаи таҳқиқу кашаида шудаанд. Нахуст,
масъалаи ҳифзати нусхаҳои хатгии осори насрии Аҳмади Ғаззоли дар
китобхонаҳои олам баҳсу баррасӣ шудааст, ки дар асоси он нусхаҳои
“Савонех ул-ушшоқ” ва “Рисолат ут-туюр” қарор доранд. Дар умум, 13
нусаҳои хатгӣ аз “Савонех-ул-ушшоқ” ва 4 нусха аз “Рисолат-ут-туюр” дар
китобхонаҳои Эрон, Туркия, Покистон ва кишварҳои дигар шарҳу тафсир
шудаанд.

Дар қисматҳои баъдии диссертатсия масъалаҳои марбут ба сохтору
муҳтавои рисолаҳои “Савонех ул-ушшоқ” ва “Рисолат -ут-туюр” дар
фаслҳои ҷудогона мавриди таҳқиқ қарор гирифта, роҷеъ ба ҳар як фасли
ин ду асари арзишманд мулоҳизоти хешро баён доштааст. Ҳарчанд
“Савонех ул- ушшоқ” рисолаи начандон бузург аст, аммо аз ҳафтаду ҳафт
фасл таркиб ёфтааст, ки муҳимтарин масоили ирфонӣ, хоса шарҳу тафсири
масъалаи ишқ дар он чараён гирифтааст. Ҷанбаҳои ирфонии “Савонех ул-
ушшоқ” бошад дар зерфасли алоҳидаи ин боб ба риштаи таҳқиқу кашаида
шудааст, ки дар он масоили сарчашмаҳои ирфонии таълифоти он,

истилоҳоти ирфонӣ асар, корбурди ашъори дорои мазомини ирфонӣ ва амсоли ин шарҳу тафсир ёфтааст. Бо ҳамин шева сохтор ва муҳтаво, сарчашмаҳои адабиву ирфонии “Рисолат-ут-туюр”-и Аҳмади Ғаззоли ва таъсири он ба адабиёти форсу тоҷики асрҳои баъд аз худ таҳқиқ шуда, таъсирпазирии Шайх Аттори Нишопурӣ аз ин асар ва андешаҳои ин адиби ориф ба таври ҷудогона мавриди баррасӣ қарор гирифтааст. Диссертант ин рисолаи Аҳмади Ғаззолиро яке аз сарчашмаҳои аслии маснавии маъруфи Аттор “Мантиқ-ут-тайр” унвон намуда, андешаҳои хешро бар асоси зикри мисолҳои равшан аз ҳар ду асар собит кардааст.

Дар боби арзишҳои адабии осори насрии Аҳмади Ғаззоли дар мисоли рисолаҳои мазкур ба риштаи таҳқиқ кашида шудаанд. Диссертант дар ин қисмати рисолаи хеш масоиле чун сабки нигориш, забон, истифодаи истилоҳоти ирфонӣ дар “Савонех ул – ушшоқ”, шеваҳои корбурди саноеи бадеӣ дар ҳар ду рисолаҳо таҳқиқ намуда, истифодаи ашъорро низ ҳамчун яке аз муҳимтарин вежагиҳи сабки таълифоти мазкур қаламдод намудааст.

Хулосаҳои илмии диссертатсия дар 12 банд баён шудаанд, ки натиҷаҳои аз таҳқиқи мавзӯ ба даст омадаро баён месозанд. Дар умум, диссертатсия ба сабки матни илмӣ, корбурди муносиби сарчашмаҳои адабиву таърихӣ, осори пажӯҳишӣ иншо гардида, дар ҷараёни таълиф истиклоли назари муаллиф низ равшан ба мушоҳида мерасад.

Дар баробари дастовардҳо дар диссертатсия баъзе камбудҳои низ ба ҷашм мерасанд, ки бартараф намудани онҳо дар амри боло бурдани арзиш ва аҳамияти илмии диссертатсия нақши муҳим мегузоранд.

1. Ба назари мо, муттаҳид намудани фаслҳои дувум ва савуми боби аввали диссертатсия мувофиқи мақсад мебошад.

2. Дар матни диссертатсия баъзе ғалатҳои имлоиву техникӣ ба ҷашм мерасанд, ки ислоҳи онҳо мувофиқи мақсад аст.

Эродҳои мазкур ба ҳеҷ вачҳ арзиши илмии диссертатсияро поин намебаранд. Ба таври кулӣ метавон изҳор дошт, ки диссертатсияи Саидғанизода Саидсултонхон дар мавзӯи «Хусусиятҳои бадеӣ ва услубии насри Аҳмади Ғаззоли» кори анҷомёфта, ба шумор меравад ва он ба талаботи Комиссияи Олии Аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон барои дарёфти дараҷаи илмии доктори фалсафа (PhD), доктор аз рӯи ихтисоси 6D021400 – Адабиётшиносӣ (6D021403- Таърихи адабиёт, равобити адабӣ) мувофиқ мебошад. Аз ин рӯ, барои ҳимоя ба Шӯрои диссертатсионии 6D-КOA-037) назди МДТ “Донишгоҳи давлатии Хучанд ба номи академик Б. Ғафуров “ тавсия мешавад.

Муқарриз: номзади илмҳои филологӣ,
дотсенти кафедраи забонҳои хориҷии
Донишқадаи иқтисод ва савдои Донишгоҳи
давлатии тиҷорати Тоҷикистон

Исмаилова
Мутриба Охунҷонова

Маълумот барои тамос:

7357000, Ҷумҳурии Тоҷикистон, ш. Хучанд, кӯчаи А. Расулов 55/2

Тел: (+992) 92-730-21-50. E-mail: ismoilova1984@gmail.com

Сомона: www.iet.tj

Имзои Исмаилова М.О.-ро тасдиқ менамоем.

Сардори ШК ва КМ – и ДИС ДДТТ

Маҳмудов Ш.У.

Маълумот барои тамос:

7357000, Ҷумҳурии Тоҷикистон, ш. Хучанд, хиёбони И.Сомонӣ, 169.

Тел: (+992) 92-759-22-00. E-mail: mahmudzodashahzod@mail.ru